

FEVLADO — VISIETEKST ONDERWIJS

Onderwijs is één van de topprioriteiten van de Vlaamse Dovengemeenschap. Tot voor kort had Fevlado geen uitgebreid officieel standpunt met betrekking tot onderwijs. De Cel Onderwijs vond het —met het oog op de studievoormiddag van WDD 2005 én met het oog op de toekomst— tijd dat zo'n document er kwam.

Deze tekst geeft de visie weer van Fevlado op onderwijs en werd geschreven door Maartje De Meulder, Filip Verhelst, Danny De Weerd, Diane Boonen, Filip Verstraete en Isabelle Heyerick (Fevlado — Cel Onderwijs).

Opmerkingen en bedenkingen bij deze tekst zijn steeds welkom. U kan daarvoor contact opnemen met info@fevlado.be.

LAGER ONDERWIJS

- I. Wat betreft het lager onderwijs, is Fevlado voorstander van een *bilinguale-biculturele onderwijsvorm* (hierna *bibi-onderwijs* genoemd). Het doel van *bibi-onderwijs* is ervoor te zorgen dat dove¹ kinderen twee talen (Vlaamse Gebarentaal — VGT en Nederlands) zo goed mogelijk beheersen, én daardoor de mogelijkheid krijgen om te integreren in zowel de Vlaamse en internationale Dovengemeenschap als de horende wereld. Zo kunnen dove kinderen zich ten volle ontplooien, kennis opdoen, en een sterke Dove identiteit ontwikkelen. Het gebruik van VGT als onderwijstaal leidt tot een snellere informatie— en kennisoverdracht. Alleen op deze manier hebben dove kinderen dezelfde onderwijskansen als horende kinderen.

Wij willen graag de vele misverstanden die nog steeds leven omtrent tweetalig onderwijs uit de wereld helpen. Velen denken nog steeds dat *bibi-onderwijs* enkel onderwijs in en over VGT inhoudt. Dit is niet zo. Zowel Nederlands als VGT krijgen evenveel aandacht. Tweetalig onderwijs houdt ook *niet* in dat VGT louter gezien wordt als een middel om Nederlands te leren. Het betekent wél dat *beide* talen volwaardig zijn en dit ook blijven.

Momenteel wordt in de meeste Vlaamse dovenscholen een Differentiërende Communicatievisie toegepast waarbij in de klas het gebarensysteem “Nederlands met gebaren” gebruikt wordt. Linguïstisch onderzoek heeft ondertussen duidelijk gemaakt dat dit gebarensysteem aan ernstige beperkingen onderhevig is. Fevlado is dan ook geen voorstander van “Nederlands met gebaren” en eist dat de VGT als onderwijstaal gebruikt wordt, en dit voor *alle* schoolvakken.
- II. Fevlado is van mening dat het dovenonderwijs heropgewaardeerd moet worden. Het lijkt tegenwoordig soms alsof het dovenonderwijs een laatste vangnet is voor dove kinderen die niet kunnen integreren. Wij denken dat het niet de bedoeling mag zijn dat in het dovenonderwijs alleen leerlingen overblijven met een meervoudige handicap. Het dovenonderwijs heeft ook een onderwijsopdracht ten aanzien van dove leerlingen zonder (bijkomende) beperking. Wat betreft het lager onderwijs gaat de voorkeur van Fevlado dan ook uit naar bilinguaal-bicultureel onderwijs —waar dove kinderen leren in en over VGT en waar ze een dove *peer group* hebben waar ze mee kunnen omgaan.
- III. Fevlado eist dat de vakken “Vlaamse Gebarentaal” en “Dovencultuur” *volwaardige* vakken worden binnen het dovenonderwijs. Dit houdt onder meer het volgende in:
 - “Vlaamse Gebarentaal” en “Dovencultuur” moeten als verplichte vakken worden opgenomen in het onderwijscurriculum. Nu vallen zij vaak onder MAVO (Maatschappelijke Vorming). Daardoor zijn scholen niet verplicht om ze aan te bieden en kunnen ze ook zelf kiezen hoe ze deze vakken al dan niet invullen.

¹ Wij zullen in deze visietekst het onderscheid ‘doof’ versus ‘Doof’ niet volgen, om elke discussie te vermijden over wie tot welke groep behoort. Alle kinderen hebben recht op bilinguaal-bicultureel onderwijs, of ze nu cultureel doof zijn, of een CI hebben, of eender wat. Wij willen dus duidelijk stellen dat wij met ‘dove’ kinderen *alle* dove kinderen bedoelen. Wat betreft leerkrachten zal wel ‘Doof’ gebruikt worden om te benadrukken dat zij cultureel Doof zijn.

- Het vak “Vlaamse Gebarentaal” mag niet enkel aangeboden worden als voorbereiding op het werken met een tolk VGT in het horend onderwijs. Met andere woorden, dit is wel noodzakelijk maar niet voldoende. “Vlaamse Gebarentaal” moet beschouwd worden als een volwaardig vak. Dit wil zeggen dat dove kinderen in dit vak allerlei aspecten van VGT moeten leren kennen zoals grammatica, syntaxis, verhalen vertellen, etymologie, poëzie, enzovoort. Dit wil ook zeggen dat kinderen in dit vak getoetst moeten worden en er examens over moeten afleggen. Het vak “Vlaamse Gebarentaal” moet in de eindbeoordeling even zwaar doorwegen als het vak “Nederlands”.
- Hetzelfde geldt voor het vak “Dovencultuur”. Dit vak mag geen zoethoudertje zijn voor de Vlaamse Dovengemeenschap, maar moet een volwaardig vak zijn. Bovendien moet Dovencultuur *leven* in de scholen, en niet beperkt zijn tot een formele lessituatie van één uur per week. Ook hier gelden de eisen dat kinderen getoetst moeten worden en examens moeten afleggen over het vak “Dovencultuur”.
- Tenslotte moet het aantal lessen “Vlaamse Gebarentaal” en “Dovencultuur” behoorlijk stijgen. Fevlado neemt geen genoegen met één uur “Dovencultuur” en/of “Vlaamse Gebarentaal” per week. Wij vragen dat het aantal uren “Vlaamse Gebarentaal” gelijk gesteld wordt aan het aantal uren “Nederlands”. Een gelijkaardig evenwicht moet er zijn tussen het aantal uren “Dovencultuur” en “Wereldoriëntatie”.

Fevlado is van mening dat alle dove kinderen —dus *ook* kinderen met een CI en GOn-leerlingen— het recht hebben om VGT te leren, en ook recht hebben op (kennismaking met) Dovencultuur. Dit kan niet gerealiseerd worden in een school met een orale— en/of Differentiërende Communicatievisie. Wanneer VGT wegvalt of in het beste geval een marginale status heeft, is er ook geen Dovencultuur.

- IV. Fevlado wenst in deze visietekst geen uitspraak te doen over het mogelijke nut van een CI. Wij wensen wat betreft het bilinguaal-bicultureel onderwijs ook geen onderscheid te maken tussen kinderen mét en kinderen zonder CI, aangezien wij voorstander zijn van tweetalig onderwijs voor *beide* groepen. In het geval van horende kinderen wordt er altijd voor gepleit dat deze kinderen de kans moeten krijgen om zoveel mogelijk talen te leren. Voor dove kinderen (en in het bijzonder voor dove kinderen met een CI) gaat dit —raar maar waar— blijkbaar niet op. Soms wordt hen *zelfs afgeraden* om een bepaalde taal te leren. Fevlado is dan ook van mening dat voor dove kinderen wat betreft het leren van talen hetzelfde zou moeten gelden als voor horende kinderen: een taal leren is een verrijking. Het leren en het kennen van VGT is voor dove kinderen hoe dan ook positief en nodig, CI of geen CI. Het is belangrijk dat ook dove kinderen met een CI deel (blijven) uitmaken van de Dovengemeenschap.
- V. Dit impliceert ook dat er een einde gemaakt moet worden aan het huidige *watervalstelsel* binnen het dovenonderwijs, waarbij dove kinderen maar in laatste instantie (dus als het oraal niet lukt) gebaren aangeboden krijgen (en dan nog meestal in de vorm van Nederlands met gebaren). Fevlado vindt dit watervalstelsel discriminerend en vraagt dat dit verdwijnt. VGT is een volwaardige taal en geen hulpmiddel voor kinderen die geen (of niet genoeg) Nederlands kunnen spreken.

- VI. Fevlado verdraagt niet langer dat dove kinderen en horende leerkrachten niet (of slecht) met elkaar kunnen communiceren. Daarbij gaat het niet alleen om leerlingen die de leerkracht niet begrijpen, maar net zo vaak (en misschien zelfs vaker) over leerkrachten die hun leerlingen niet begrijpen. In bilinguaal-bicultureel onderwijs wordt van elke leerkracht verwacht dat hij/zij vlot is in Nederlands én Vlaamse Gebarentaal. Leerkrachten zouden op deze talenkennis ook regelmatig getoetst moeten worden.
- VII. Er zijn op dit moment in het lager onderwijs voor dove kinderen nauwelijks structurele mogelijkheden om VGT te leren. Vaak wordt VGT gedegradeerd tot een taal die kinderen op de speelplaats moeten leren. Dit valt *niet* onder de noemer "structurele mogelijkheden". Fevlado stelt vast dat er nauwelijks structureel onderwijs is van de VGT, maar dat men tegelijkertijd wel veronderstelt dat een steeds groeiend aantal van deze kinderen VGT voldoende goed zal beheersen om les te kunnen volgen in deze taal, i.e. te kunnen werken met een tolk VGT. Men gaat er nog vaak van uit dat dove en slechthorende kinderen "vanzelf" wel VGT zullen leren. Dit is uiteraard niet het geval. Het is daarom belangrijk dat de kinderen in de lagere school op een degelijke manier het lexicon van de VGT aangeboden krijgen zodat zij hun gebarenschat kunnen uitbreiden. Daarnaast moeten zij ook de grammatica van de VGT leren. Fevlado eist dat de dovenscholen deze verantwoordelijkheid nemen.
- VIII. Fevlado aanvaardt niet dat de dovenscholen nog langer de boot af houden om te starten met bibi-onderwijs, en dit op basis van nep-excuses (zoals het "probleem" van de regionale varianten, de "hiaten" in de VGT en het tekort aan Dove leerkrachten) die er enkel maar voor zorgen dat er niet in alle openheid over tweetalig onderwijs kan nagedacht worden. Om bilinguaal-bicultureel onderwijs ten volle te kunnen uitbouwen en implementeren, moet de aandacht van Fevlado, de overheid en andere partners zoals de dovenscholen, het VGTC en Fevlado-Diversus wél uitgaan naar de volgende punten:
- Verder structureel onderzoek naar VGT;
 - Ontwikkelen van een eenduidige visie omtrent het aanbieden van VGT en Nederlands binnen het tweetalig onderwijs;
 - Ontwikkelen van adequate didactische methoden en materialen die uitgaan van de specifiek visueel gebaseerde cognitie van dove kinderen;
 - Opzet van praktijkgericht didactisch onderzoek om de invoering en effecten van tweetalig onderwijs systematisch op te volgen en te evalueren;
 - Aanbieden van cursussen VGT voor ouders;
 - Intensieve samenwerking van de dovenscholen met de Vlaamse gebarentaalkundigen en het VGTC.
- IX. Veel aandacht zal moeten gaan naar de lerarenopleiding. Op dit moment wordt er binnen de reguliere lerarenopleiding heel beperkt aandacht besteed aan onderwijs aan dove kinderen. De informatie is vaak niet actueel noch volledig, en bovendien eenzijdig. Verder is er de Voortgezette Lerarenopleiding Bijzonder Onderwijs (VOBO). Deze is niet verplicht te volgen voor leerkrachten in het buitengewoon onderwijs en biedt ook maar beperkte informatie. Het is dus belangrijk dat de lerarenopleiding aangepast wordt. De klemtoon moet daarbij liggen op taal én kennisoverdracht.
- X. Fevlado wil zich engageren om naar ouders toe *volledige* en *juiste* informatie te bieden over het dovenonderwijs, omdat deze ouders hier recht op hebben. We

willen hier benadrukken dat we met "ouders" zowel horende als Dove ouders bedoelen. Zelfs Dove ouders zijn zich er niet altijd van bewust dat hun dove kinderen recht hebben op VGT als onderwijstaal. Fevlado wil dit beeld graag bijstellen. Hiervoor is sensibilisering en informatieverbreiding nodig.

- XI. Indien ouders ervoor kiezen hun kind logopedie of ergotherapie te laten volgen, vraagt Fevlado dat dit niet gebeurt op een moment wanneer lesstof aangereikt wordt in de klas, zodat het dove kind deze informatie niet mist. In samenspraak met de GON-begeleiding, leerkracht, dove leerling en ouders kan het meest geschikte moment bepaald worden.

- XII. Fevlado vraagt dat de dovenscholen op alle niveaus meer Dove personeelsleden aannemen. Zij zijn belangrijke rolmodellen, zowel voor ouders als voor dove kinderen zelf.

- XIII. Fevlado eist tenslotte om als volwaardige partner betrokken te worden bij de organisatie en uitbouw van het Vlaamse dovenonderwijs.

DOVE MEDEWERKERS EN LEERKRACHTEN

- I. In verschillende scholen werken op dit moment —bij gebrek aan gediplomeerde Dove leerkrachten— Dove klasmedewerkers. Vaak is het niet volledig duidelijk wat hun functie en statuut inhoudt. Fevlado vraagt dan ook dat de scholen duidelijke afspraken maken wat betreft het in dienst nemen van deze medewerkers. Fevlado aanvaardt niet dat zij louter beschouwd worden als communicatiemiddel tussen horende leerkrachten en dove leerlingen. Zij moeten gezien worden als volwaardige medewerkers met een duidelijk omschreven takenpakket. Zij hebben ook recht op een volwaardig tewerkstellingsstatuut en loon. Tenslotte moeten zij ook de kans krijgen om zich bij te scholen.

- II. Er zijn op dit moment in Vlaanderen twee Dove leerkrachten en één Dove onderwijzeres. Fevlado eist dat de Dove leerkrachten binnen de scholen gezien worden als volwaardige partners en collega's. Wat geldt voor de vakken "Dovencultuur" en "Vlaamse Gebarentaal" geldt ook voor hen: zij zijn niet louter reclameborden voor een school. Het kan niet dat er met twee maten gemeten wordt waarbij men Dove leerkrachten aanwerft maar voor de rest niets verandert aan de onderliggende visie en mentaliteit. Aanpassing en openheid moet van twee kanten komen. Men kan hier op verschillende niveaus aan tegemoet komen:
 - Microniveau: dit betreft klassikale interactie tussen leerkracht en leerlingen. Dove leerkrachten moeten met hun leerlingen VGT kunnen gebruiken, leerlingen moeten in de klas vrij VGT kunnen gebruiken.
 - Mesoniveau: dit betreft het schoolgebouw, de gangen, de koffie— en leraarskamer. Dove leerkrachten moeten zich tijdens bijvoorbeeld de koffiepauze welkom voelen en zij moeten de kans krijgen om zowel te kunnen communiceren met collega's als het kunnen volgen van gesprekken onder collega's. Dit vraagt dus een engagement van de hele school, en duidelijke afspraken over taalgebruik op school.
 - Macroniveau: dit betreft onder meer de overheid, maar ook de scholen zelf. Zij moeten instaan voor het toegankelijk maken van de lerarenopleiding, zodat ook dove jongeren deze opleiding kunnen beginnen en afmaken. Dit houdt onder meer in het voorzien in genoeg tolkuren, flexibiliteit voor het aanpassen van vakken (zoals Nederlands vervangen door Vlaamse Gebarentaal), ondersteuning bieden voor het ontwikkelen van lesmateriaal, enzovoort.

SECUNDAIR ONDERWIJS

1. Dovenonderwijs

- I. Alle eisen die gelden voor het lager onderwijs, gelden ook voor het secundair onderwijs. Fevlado is dus ook voor het secundair onderwijs voorstander van bilinguaal-bicultureel onderwijs waarbij de vakken "Vlaamse Gebarentaal" en "Dovencultuur" volwaardige vakken zijn. Verder moet ook het secundair onderwijs heropgewaarderd worden en moet de kwaliteit verbeteren. Ook hier moet komaf gemaakt worden met het cascadesysteem.
- II. Er wordt tegenwoordig nogal eens geopperd dat er te veel dovenscholen zijn in Vlaanderen, en dat een mogelijke oplossing zou zijn om dit aantal te reduceren tot een of twee scholen voor heel Vlaanderen. Zo kunnen er meer studierichtingen aangeboden worden. Fevlado vraagt zich echter af of dit haalbaar is en of dit de kwaliteit van het dovenonderwijs wel zal verbeteren. Zeker is dit niet. Bovendien wordt zo de dagelijkse afstand die sommige kinderen/jongeren moeten afleggen om op school te raken, nog groter. Op lange termijn vindt Fevlado het wel een belangrijke doelstelling dat leerlingen die geïntegreerd zijn in het horend onderwijs "teruggehaald" kunnen worden naar het dovenonderwijs. Ook hier zijn wij ervan overtuigd dat bilinguaal-bicultureel onderwijs met een dove peergroep (én veel studiemogelijkheden) de beste kansen biedt. In de realiteit kunnen we de steeds toenemende tendens waarbij dove leerlingen integreren in het horend secundair onderwijs echter niet negeren. Daarom wordt ook dit aspect in deze visietekst besproken.

2. Inclusief onderwijs²

- I. Wat betreft de eerste graad secundair onderwijs (eerste en tweede middelbaar), denkt Fevlado dat bilinguaal-bicultureel onderwijs de beste kansen en vooruitzichten biedt, ook qua voorbereiding op integratie in het horend onderwijs.
- II. In de tweede en derde graad van het secundair onderwijs moet er voorzien worden in de mogelijkheid om te integreren (inclusief onderwijs). Aan deze mogelijkheid zijn voor ons echter wel een aantal voorwaarden verbonden:
 - Leerlingen moeten voorbereid worden op leren werken met een tolk VGT. Dit houdt in: structureel onderwijs in en over VGT (zie boven), maar ook kennismaking met bijvoorbeeld de deontologie van het tolkenberoep.
 - Een tolk kan maar goed tolken wanneer hij of zij voldoende vertrouwd is met de vakinhoud. In Vlaanderen wordt er echter nog steeds geen

² Fevlado gebruikt de term 'inclusief onderwijs' (en niet 'geïntegreerd onderwijs') omdat wij voorstander zijn van het principe van inclusief onderwijs waarbij vertrokken wordt van een fundamenteel recht op goed onderwijs, en de vraag van het kind/de jongere en zijn/haar ouders. Dit betekent dat de school zich aanpast aan de speciale noden van het kind/de jongere. Wij verwijzen voor meer informatie graag naar de *Salamanca Statement and Framework for Action* (http://www.unesco.org/education/pdf/SALAMA_E.PDF).

voorbereidingstijd voorzien om de tolken de kans te geven zich in te werken in specifieke inhouden en terminologie.

- Fevlado pleit voor een gediversifieerde tolkenopleiding, waarbij een onderscheid gemaakt wordt tussen verschillende niveaus in de opleiding. Dit betekent dat een tolk die bijvoorbeeld enkel het laagste niveau van de opleiding heeft genoten, niet zal kunnen tolken op een congres, of in het hoger onderwijs (zie verder). Er moet dus een onderscheid gemaakt worden tussen verschillende niveaus/moeilijkheidsgraden.
- Fevlado vraagt dat het voor leerlingen ook mogelijk wordt om een tolk in te schakelen *na* de lessen, omdat zich hier veel situaties voordoen waarbij de leerling evenzeer een tolk nodig heeft. Daarbij denken wij aan een gesprek met de directie, een conflict met een leerkracht, een gewone babbel met horende leerlingen, een oudercontact (het zijn immers niet alleen de ouders die moeten weten wat er gezegd wordt, maar ook de dove leerling zelf moet kunnen participeren), enzovoort.
- Inclusief onderwijs houdt ook in dat de infrastructuur van de school aangepast wordt. Zo moeten allerlei waarschuwingssignalen (zoals de bel op de speelplaats, brandalarm) aangepast worden. Dit kan door gebruik te maken van lichtinstallaties of beeldschermen. Ook allerlei audiovisueel materiaal zoals dvd's, video's, cd-rom's) moeten aangepast worden, door vertaling in VGT of door middel van ondertiteling.
- Inclusie mag niet gelijk staan aan het doorsnijden van de banden met de Dovengemeenschap. Fevlado vindt het belangrijk dat kinderen en jongeren die integreren voldoende kansen krijgen om contact te hebben met andere doven. Hiertoe zijn verschillende mogelijkheden. Een eerste is de zogenaamde "clusterintegratie", waarbij meerdere dove leerlingen les volgen in dezelfde school/klas. Hierdoor kan de school ook knowhow opbouwen. Een zogenaamde "tweelingschool"³ is ook een optie. Een andere manier is bijvoorbeeld op woensdagnamiddag een moment te voorzien waarop de GOn-leerlingen elkaar kunnen ontmoeten. Nog beter zou zijn om deze ontmoeting *tijdens* de schooluren te laten doorgaan. Daarnaast is het ook belangrijk dat ouders ingelicht worden over de mogelijkheden om hun kind in contact te brengen met volwassen Doven. Fevlado vraagt verder dat ook jongeren in het inclusief onderwijs een structureel aanbod "Vlaamse Gebarentaal" en "Dovencultuur" krijgen.
- Het is belangrijk dat de integratiescholen voldoende kennis hebben over de leefwereld, de taal en cultuur van dove jongeren. Fevlado vraagt dat de dovenscholen hun verantwoordelijkheid opnemen om de integratiescholen voldoende te sensibiliseren en informeren. Ook GOn— en IOn-leerkrachten moeten voldoende geïnformeerd en vrijgelaten worden om dove jongeren alle informatie te geven over de Dovengemeenschap, Dovenclubs. Ook kunnen zij

³ Een "tweelingschool" is een onderwijsvorm waarbij een *groep* dove kinderen/jongeren integreert in een reguliere school en de hele klas les krijgt van zowel een horende als een dove leerkracht. (In sommige gevallen —daar waar er nog niet genoeg Dove leerkrachten zijn— kan deze leerkracht ook horend zijn, maar hij/zij moet perfect tweetalig zijn, i.e. in de nationale gebarentaal en gesproken taal.) Deze onderwijsvorm is in de Angelsaksische landen ook bekend als *co-enrollment* en komt reeds voor in de Verenigde Staten, Canada, het Verenigd Koninkrijk en Nederland.

instaan voor het Doofbewust maken van deze jongeren in het horend onderwijs.

- Inclusief onderwijs is voor veel dove leerlingen een zware opdracht. Het is belangrijk dat dit niet nog zwaarder gemaakt wordt door van de leerling te verwachten dat hij/zij na de schooluren nog naar andere instellingen of plaatsen gaat om daar GOn-begeleiding, logopedie of andere begeleiding te volgen. Fevlado vraagt dan ook dat de scholen voorzien in een lokaal waar dove kinderen deze begeleiding kunnen volgen zonder zich hiervoor opnieuw te moeten verplaatsen.
- Volwaardige integratie impliceert voldoende tolkuren. Voor het schooljaar 2005-2006 wordt het aantal tolkuren opgetrokken van 7800 tot 9350 uur. Dit is goed nieuws, maar Fevlado blijft eisen dat het hele lessenpakket voorzien wordt van tolkondersteuning waar nodig. Dit is voor dove leerlingen de enige manier om volwaardig te kunnen participeren en kennis te verwerven. Het kan ook niet dat er sprake is van een neerwaartse trend waarbij leerlingen elk jaar minder tolkuren krijgen. Zo hebben zij geen enkele zekerheid omtrent het voortzetten van hun studies.
- Volwaardige integratie impliceert ook dat leerlingen zelf kunnen beslissen over wanneer zij al dan niet een tolk inschakelen. Fevlado stelt vast dat de administratie van het ministerie van Onderwijs de situatie momenteel sterk controleert door allerlei regels die discriminerend zijn voor dove leerlingen. Zo mogen zij geen tolk gebruiken tijdens sportdag of opendeurdag. Voor extra-muros activiteiten (zoals bijvoorbeeld bosklassen) mag een leerling maar maximum 2 uur per dag een tolk inschakelen. Fevlado wil dat dit verandert.
- Fevlado vraagt dat het inclusief onderwijs gesubsidieerd wordt door middel van enveloppe-financiering (vergelijkbaar met het systeem voor PAB). Nu moeten dove leerlingen veel aparte aanvragen indienen (tolkuren, GOn, begeleiding vanuit het MPI, ergotherapie, logopedie, ...) waarbij voor elke aanvraag de beschikbare uren beperkt zijn. Door middel van een enveloppe-financiering kunnen dove kinderen/jongeren en hun ouders zelf beslissen welke noden zij hebben en waaraan zij hun budget besteden.
- Investeren in de integratie van dove kinderen en jongeren in het regulier onderwijs mag niet ten koste gaan van het investeren in het dovenonderwijs. Het dovenonderwijs blijft belangrijk als "Dovencultuur-centrum" en is een cruciale factor in de socialisatie van dove kinderen.

HOGER ONDERWIJS

- I. Dove studenten kunnen via het Vlaams Fonds zogenaamde “Pedagogische Begeleiding” krijgen. Hiervoor is een budget voorzien van 12.572 euro, per jaar, per persoon. Dit geld kan echter niet gebruikt worden om een tolk VGT te vergoeden. Fevlado vraagt dan ook een flexibelere besteding van dit budget.
- II. Voor het hoger onderwijs vraagt Fevlado tolken met een voldoende hoge kwaliteit. Een gediversifieerde tolkenopleiding moet dus ook dit onderwijsniveau ten goede komen.
- III. Het ministerie van Onderwijs laat nog steeds niet toe dat er in het hoger onderwijs twee tolken tegelijkertijd kunnen ingeschakeld worden die elkaar afwisselen (nochtans een gangbare praktijk in het buitenland). De lessen (die soms lang duren en vaak van een hoog niveau zijn) laten tolken door één persoon komt de kwaliteit van het tolkwerk niet ten goede. Fevlado vraagt dat de regelgeving aangepast wordt.
- IV. Fevlado vraagt van de hogescholen en universiteiten een “Deafminded” mentaliteit. Dit impliceert onder meer begrip voor de situatie van Dove studenten (die door het tekort aan tolkuren vaak niet altijd alle colleges kunnen volgen) en flexibiliteit (bijvoorbeeld bij het vervangen van het vak Nederlands naar het vak Vlaamse Gebarentaal). Het moet voor dove studenten ook steeds mogelijk zijn om voor een examen een tolk VGT in te schakelen.
- V. Het organiseren van vervangingsvakken verloopt —vooral wat betreft de lerarenopleidingen— nog niet altijd van een leien dakje. Fevlado vraagt dan ook een structurele oplossing zodat Dove studenten in de toekomst verzekerd zijn van een opleidingsonderdeel “Vlaamse Gebarentaal” en “Dovencultuur”.
- VI. Fevlado vraagt dat universiteiten en hogescholen waar mogelijk ook financieel een tegemoetkoming doen. Als er financiële inspanningen gedaan kunnen worden voor studenten met een fysieke beperkingen (bijvoorbeeld het bouwen van een speciale lift) dan moet dit ook mogelijk zijn voor Dove studenten.
- VII. Dove studenten zouden automatisch —i.e. zonder al het papierwerk dat hier nu voor nodig is— een ‘Bijzonder Statuut’ moeten krijgen (een statuut dat ook geldt voor studenten die bijvoorbeeld aan topsport doen). Dit ‘Bijzonder Statuut’ maakt het mogelijk om examens uit te stellen en schriftelijke examens te vervangen door mondelinge.
- VIII. Verder vraagt Fevlado dat er voor Dove hogeschool— en universiteitsstudenten voorzien wordt in meer mogelijkheden om via uitwisselingen in het buitenland ervaringen op te doen.

VOLWASSENENONDERWIJS

1. Vlaamse Dove volwassenen

Niettegenstaande het feit dat de Vlaamse Regering veel investeert in omscholing, bijscholing, tweedekansonderwijs en levenslang leren, zijn deze initiatieven niet toegankelijk voor Dove volwassenen. Er is geen enkele volwassenenopleiding in Vlaanderen toegankelijk voor Dove volwassenen omdat men hiervoor geen recht heeft op tolkuren en de opleidingscentra ook niet (kunnen) instaan voor de tolkkosten. De opleidingen kunnen gevolgd worden door horende Vlamingen, anderstaligen en allochtonen, maar niet door Dove volwassenen. Fevlado klaagt dit aan als discriminatie en wil hiervoor een degelijke oplossing.

2. Anderstalige Dove volwassenen

Allochtone Doven die in Vlaanderen leven, worden momenteel nog steeds uitgesloten wat betreft vorming en onderwijs. Er is nog geen enkel opleidingscentrum in Vlaanderen specifiek voor deze doelgroep. Fevlado eist dan ook dat het ministerie van Onderwijs snel werk maakt van een structurele oplossing voor deze doelgroep. Allochtone Doven hebben recht op een aparte opleiding Vlaamse Gebarentaal, Dovencultuur en Nederlands. Deze opleiding zou gegeven moeten worden door zowel Dove als horende leerkrachten, en zoveel mogelijk individueel. Voor wat betreft Nederlands als Tweede Taal kan onder meer samengewerkt worden met het "Huis van het Nederlands" en met de Vlaamse CVO's.